

ปาฐกถาพิเศษ
“คุณค่าของความเป็นไทย”
โดย พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ
ณ โรงแรม พลาซ่า แอทธินี
วันจันทร์ ที่ ๑ เมษายน ๒๕๔๕

ขอขอบคุณสถาบันทั้ง ๘ แห่ง ที่กรุณาจัดให้มีวันนี้ และชวนผมมาพูดให้ผู้มีเกียรติทั้งที่อยู่ ณ ที่นี้ และอยู่ที่บ้านฟัง หัวข้อเรื่องที่จะพูดต่อไปนี้ ชื่อว่า “คุณค่าของความเป็นไทย” หรือจะเรียกว่า “คุณค่าของความเป็นคนไทย” ก็ได้ เพราะมีความหมายใกล้เคียงกันมาก “ความเป็นไทย” จะเป็นนามธรรม และ “ความเป็นคนไทย” จะเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตามในการพูดครั้งนี้ จะใช้ทั้งสองชื่อแล้วแต่ความเหมาะสม และชัดเจนในการกล่าวถึงแต่ละที่ แต่ละแห่งไป

คำว่า “คุณค่า” เป็นการนำเอาภาษาไทย ๒ คำ คือ คำว่า “คุณ” กับคำว่า “ค่า” มารวมกัน “คุณ” หมายถึง ความดีที่มีประจำอยู่ในสิ่งนั้น ๆ “ค่า” หมายถึง ประโยชน์ในตัวตนของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งคิดเป็นเงินไม่ได้ เมื่อนำ ๒ คำมารวมกันย่อมาหมายความว่า ความดีอันเป็นประโยชน์ของสิ่งนั้น ๆ ที่คิดเป็นเงินไม่ได้ สิ่งนั้น ๆ ในที่นี้จึงหมายถึง “ความเป็นไทย” และ/หรือ “ความเป็นคนไทย” ส่วน “ความเป็นไทย” และ/หรือ “ความเป็นคนไทย” หมายความว่าอย่างไรนั้น ที่จริงไม่ต้องการคำอธิบาย คนไทยย่อมตระหนัก ตี้อยู่แล้ว แต่เพื่อความชัดเจนขอเรียนว่า คนไทย คือ ผู้ถือสัญชาติไทย ด้วยการเกิดหรือได้สัญชาติมาจากวิธีที่ ถูกต้องตามกฎหมายไทย คนไทยเชื้อชาติไทยก็มี คนไทยเชื้อสายจีนก็มี เชื้อสายมาเลย์ก็มี เชื้อสายอินเดียก็มี เชื้อสายอื่น ๆ ก็มี ที่ต่างเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร คนไทยเชื้อสายต่าง ๆ เหล่านั้น เป็นคนไทยโดยแท้ มิได้ผิดแผกแตกต่างไปจากคนไทยเชื้อชาติไทย คนไทยเหล่านั้นอยู่ภายใต้กฎหมายไทย รักและเทิดทูน พระมหากษัตริย์ รักชาติไทยอย่างยิ่งเหมือนกัน ผิดกันแต่การนับถือศาสนา แต่การนับถือศาสนาต่างกัน ไม่ได้ชี้ว่า เป็นคนไทยต่างกัน การเป็นคนไทยย่อมเท่าเทียมกัน มีความรัก มีจิตใจ มีจิตวิญญาณเป็นคนไทยแท้เท่าเทียมกัน หวงแหนชาติบ้านเมืองเท่าเทียมกัน จะพูด จะคิด จะทำสิ่งใด ก็ด้วยความรู้สึกนึกคิดที่เป็นคนไทย พูด คิด ทำ ในฐานะที่เป็นคนไทย มิได้พูด คิด ทำ ในฐานะคนเชื้อสายเดิม และเป็นคนไทยที่มีหน้าที่ในการ “ตอบแทนบุญคุณแผ่นดิน” เสมอเหมือนกัน

คนไทยทั้งหมด จึงอยู่รวมกันแบบไทยได้อย่างมีความสุข มีสันติ ไม่มีความขัดแย้ง พวกเรารู้ และจดจำเสมอว่า คนไทยเชื้อสายอื่น ได้สร้างคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศไทยของเรามามาก และนานแสนนาน ตลอดมา เช่น คนไทยเชื้อสายจีน เป็นต้น

ผมภูมิใจเป็นที่สุด ที่มีโอกาสพูดถึงเรื่องนี้ มีโอกาสใช้ความเป็นคนไทยพูดถึงคุณค่าของคนไทย ให้คนไทย (และคนต่างชาติที่สนใจ) ฟัง ผมถือว่าเป็นการตอบแทนบุญคุณแผ่นดินที่มีต้นทุนน้อยมาก คิดเป็นเงินไม่ได้ เพียงใช้ความรู้ ประสบการณ์ และความสำนึก กับความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ ต่อแผ่นดินนี้ トラบเท่าที่ยังมีชีวิตอยู่เท่านั้นเอง

อนึ่ง ขอเรียนเสียในเบื้องต้นนี้ว่า ทั้งหมดทั้งสิ้นที่ผมจะพูดต่อไปนี้ผมได้มาจากการแสวงหาความรู้ และจากประสบการณ์โดยสิ้นเชิง ไม่มีส่วนหนึ่งส่วนใดเป็นวิชาการ และไม่ให้นำไปอ้างอิงเชิงวิชาการ ผู้ฟังหลายท่าน ในที่นี้เป็นนักวิชาการ อาจจะมีความเห็นแตกต่างออกไปก็ได้

สิ่งบันดาลใจที่จูงใจให้ผมขอความร่วมมือกับสถาบันทั้ง ๘ แห่ง เพื่อพูดถึงเรื่องนี้ นอกจากจะมี โอกาสตอบแทนบุญคุณแผ่นดินแล้ว คือ ความเปลี่ยนแปลงของโลกที่พัฒนาและผันตัวเองเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์

ยุคที่เราอาศัยอยู่ที่นี่ไม่ได้ แต่ขอให้ตระหนักอยู่เสมอว่า ไม่ว่ากระแสโลกาภิวัตน์จะมาแรง มาเบา มาช้า มาเร็ว อย่างไร สิ่งหนึ่งที่คนไทยและสังคมไทยจะต้องตั้งมั่น ตั้งสติให้ได้ว่า เราจะต้องเผชิญกับโลกาภิวัตน์ด้วยความกล้าหาญ ชาญฉลาด ต้องไม่กลัว ไม่ตื่นตระหนก ไม่ประหวั่นพรั่นพรึง ต้องรู้เท่าทัน และเลือกสรรกลั่นกรองนำไปใช้ อย่างเป็นประโยชน์ แน่ละ โลกาภิวัตน์ทำให้เศรษฐกิจและสังคมของไทย หรือของคนไทยบางส่วนเปลี่ยนแปลงไป (การเมืองก็เปลี่ยนแปลง แต่จะไม่กล่าวถึงในที่นี้) โลกาภิวัตน์ มีผลกระทบต่อขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรม ค่านิยม การบริโภค ของไทยและของคนไทย จึงเห็นว่า คนไทยน่าจะร่วมมือ ร่วมใจกันคิดพิจารณา เพื่อหาคำตอบที่เป็นประโยชน์ต่อชาติบ้านเมืองของเรา

ที่จริง ใช่ว่าโลกาภิวัตน์จะเป็นสาเหตุเดียวที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และมีผลกระทบ ดังได้กล่าวมาแล้ว คนไทยเอง บางส่วน บางกลุ่ม บางวงการ บางวัย ก็มีส่วนทำให้เกิดขึ้นด้วย ฉะนั้น จึงเป็นหน้าที่ของคนไทยที่จะต้องดูแลกันให้แน่ชัด ว่ามีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร มีผลกระทบอย่างไร เป็นไปในทางดีหรือทางร้าย เป็นประโยชน์หรือเป็นโทษ และควรจะดำเนินการอย่างไรต่อการเปลี่ยนแปลง และผลกระทบนั้น ๆ ให้เกิดประโยชน์ สูงสุดต่อความเป็นไทย ต่อความเป็นคนไทย ต่อชาติไทย และต่ออนาคตของชาติไทย

สมาคมนิคมไทย เป็นสถาบันที่ก่อตั้งมานานหลายปีทีเดียว สมาคมนี้นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรณรงค์ ให้คนไทยช่วยกันใช้สินค้าไทย มีคำขวัญว่า **“นิคมไทย กู้ภัยเศรษฐกิจ”** ผู้ร่วมคิดร่วมก่อตั้งสมาคมสมควรแก่ การปรบมือให้เกียรติอย่างยิ่ง การดำเนินการเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์เป็นไปค่อนข้างช้า เพราะไม่ค่อยมีผู้ตามมากนัก ผมหวังว่า หลังจากการพูดคราวนี้แล้ว สมาคมอาจจะได้รับความสนใจมากขึ้น มีผู้ตามมากขึ้น และสมาคม อาจจะปรับเปลี่ยนวัตถุประสงค์ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น กล่าวคือ แทนที่จะเน้นเฉพาะสินค้าไทย อาจจะครอบคลุม ถึงนิคมความเป็นไทย หรือ นิคมความเป็นคนไทย ก็ได้

การรณรงค์เพื่อให้คนไทยนิยมใช้สินค้าไทย ย่อมเกิดประโยชน์มหาศาลต่อเศรษฐกิจของเรา ข้อมูลของกระทรวงการคลังชี้ว่า คนไทยบริโภคสินค้าจากต่างประเทศเพิ่มขึ้นทุกปี โดยเฉพาะการบริโภคสินค้า พุ่มเฟื่อย ในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ คนไทยบริโภคสินค้าพุ่มเฟื่อยเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. ๒๕๔๒ ถึงร้อยละ ๔๖.๗ จะเห็นว่า เป็นตัวเลขที่สูง และเป็นอันตรายต่อเศรษฐกิจมาก สินค้าพุ่มเฟื่อยเหล่านั้น ได้แก่ สุราต่างประเทศ กล้องถ่ายรูป น้ำหอมและเครื่องสำอาง นาฬิกา ผลไม้ กระจเป่าหนัง ปากกา รองเท้า เสื้อผ้า แว่นตา และเครื่องประดับต่าง ๆ สินค้าพุ่มเฟื่อยเหล่านี้ มีเพียงอย่างเดียวเท่านั้นที่เราผลิตไม่ได้ หรือไม่ได้ผลิตในประเทศ คือ กล้องถ่ายรูป นอกนั้น ผู้ประกอบการไทยผลิตได้เอง หรือผลิตในประเทศไทย สินค้าที่ผลิตในประเทศไทยเหล่านั้น มีคุณภาพดี เท่าเทียมกัน และราคาย่อมเยากว่า ยิ่งไปกว่านั้น สินค้าที่ผู้ประกอบการไทยผลิตได้ในประเทศไทยหลายอย่าง เราส่งออกไปขายต่างประเทศ และเป็นที่ยอมรับมาก เป็นความภูมิใจของคนไทยอย่างยิ่ง **“ภูมิใจไทยทำ ดีใจไทยใช้”**

ขณะนี้ เป็นที่น่ายินดีอย่างยิ่ง ที่ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเริ่มต้นตัวในเรื่องการบริโภคสินค้า และบริการไทยกันอีกครั้งหนึ่ง การปลุกจิตสำนึกให้คนไทยเห็นประโยชน์ในการบริโภคสินค้าและบริการไทย ย่อมทำให้เศรษฐกิจของเรากระเตื้องขึ้นอย่างแน่นอน นักเศรษฐศาสตร์และนักธุรกิจจะอธิบายและชี้แจงได้ดีที่สุด

มีประเด็นที่เราจะต้องเข้าใจ จะต้องทำความเข้าใจกันในระหว่างคนไทยและแก่ชาวต่างประเทศ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน คือ การรณรงค์ให้ใช้สินค้าไทย มิได้มีความมุ่งหมายที่จะปลุกกระแสชาตินิยม และต่อต้านสินค้าต่างประเทศ เรารณรงค์ให้ใช้สินค้าไทยและสินค้าที่ผลิตในประเทศไทย เพราะประเทศของเรา มิใช่ประเทศร่ำรวย เราเห็นว่าเป็นความจำเป็นและถึงเวลาที่คนไทยทุกหมู่เหล่าพึงคิดถึงชาติบ้านเมือง พึงช่วยกัน รักษาและฟื้นฟูสถานะทางเศรษฐกิจด้วยการใช้สินค้าไทย เรารณรงค์เพื่อให้ผู้บริโภคคนไทยลดความฟุ้งเฟ้อ และพุ่มเฟื่อย ลดและเลิกค่านิยมที่เคยยึดถือว่า สินค้าต่างประเทศดีกว่า มีคุณภาพมากกว่าสินค้าไทย ลบความเชื่อ ของคนบางกลุ่มที่คิด (เอาเอง) ว่าการใช้สินค้าต่างประเทศเป็นการแสดงฐานะและความหรูหราในสังคม เรารณรงค์เพื่อให้ผู้บริโภคที่ยังติดกับค่านิยมเหล่านั้นรู้สึกว่าการกระทำเช่นนั้น เป็นสิ่งที่น่าพอใจและเป็นสุขใจ

เฉพาะตน แต่เป็นความเดือดร้อนของส่วนรวม เราควรจะต้องนึกถึงส่วนรวมก่อนส่วนตน การละเลิกค่านิยมเหล่านั้น มิใช่เป็นเพียงสนับสนุนส่งเสริมสินค้าไทยเท่านั้น แต่เป็นการช่วยชาติบ้านเมืองด้วยนับเป็นการตอบแทนบุญคุณแผ่นดินที่ยิ่งใหญ่

รัฐเองก็ต้องมีบทบาทในการประหยัดเงินตราต่างประเทศด้วยการชะลอ ลด และ/หรือ การใช้วัสดุจากต่างประเทศ ต้องจัดให้มีการเชื่อมโยงภาคการผลิต ทั้งภาคเกษตร อุตสาหกรรม เข้ากับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างเอกลักษณ์ของสินค้าไทย จัดให้มีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง ให้ผู้บริโภคมั่นใจและยินดีใช้สินค้าไทยอย่างกว้างขวางและภูมิใจ ผู้ประกอบการก็เป็นส่วนสำคัญมากส่วนหนึ่ง จำเป็นต้องผลิตสินค้าที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ราคาเยา และมีเหตุผล จึงจะเข้าสู่ตลาดแข่งขันกับสินค้าต่างประเทศได้ ขณะนี้ประเทศของเรามีผู้ประกอบการที่มีความเข้มแข็ง มีความกระตือรือร้น มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และมีประสบการณ์มาก รัฐควรที่จะเข้ามาดูแล ช่วยเหลือ และสนับสนุน ให้ผู้ประกอบการสามารถผลิตสินค้าได้อย่างมั่นใจ และสามารถแข่งขันฉันทมิตรกันได้ ผมขอให้กำลังใจแก่ผู้ประกอบการไทยโดยทั่วกัน

อนึ่ง การรณรงค์จำต้องทำโดยทั่วถึง โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน เพื่อวางรากฐานที่ถูกต้องให้แก่อนาคตของชาติ การปลูกฝังให้ความเป็นไทยอยู่ในจิตสำนึกของเด็กและเยาวชนจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ในเรื่องนี้ บ้านและโรงเรียน คือ ส่วนสำคัญที่สุด พวกเราที่เป็นผู้ใหญ่ก็ต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นตัวอย่าง เพื่อเด็กและเยาวชนจะได้มีแม่แบบและปฏิบัติตาม

สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ นำเสนอโครงการ “วัฒนธรรมไทย สู้ภัยเศรษฐกิจ” มีปรัชญาว่า ภูมิปัญญา วิธีการ และทรัพยากร คือ ต้นทุนการผลิตเศรษฐกิจชุมชน โครงการนี้ได้นำปัจจัยหลักทั้งสามนั้น มาผสมผสานกัน นำไปใช้อย่างชาญฉลาดและรอบคอบ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่เศรษฐกิจชุมชน ก่อให้เกิดธุรกิจชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืน นำภูมิปัญญาชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีอยู่หลากหลายในท้องถิ่นต่างๆ มาใช้ เพื่อกำหนดวิธีการในการนำทรัพยากรท้องถิ่นไปทำธุรกิจชุมชน โครงการนี้เน้นเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การไม่ใช้ปุ๋ยเคมี ไม่ใช้ยากำจัดศัตรูพืช และการนำศักยภาพที่มีอยู่ไปพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน จะเห็นได้ชัดเลยว่า โครงการนี้น่าวัฒนธรรมไทยกับภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นสื่อให้ชาวบ้านได้รวมตัวกัน คิดทำเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของตนเองและชุมชน ภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นกุญแจสำคัญนำไปสู่ความสำเร็จของเศรษฐกิจชุมชน และธุรกิจชุมชน พวกเราทั้งหลายที่เป็นชาวเมืองชอบที่จะเอาใจใส่ และสนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นมีกำลังใจ มีพลัง พothที่จะช่วยตนเองและช่วยท้องถิ่นให้เข้มแข็ง และมั่นคงได้

ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง ของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นอุทาหรณ์ดียิ่ง ที่ชาวบ้านจะนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และธุรกิจชุมชน พวกเราทราบกันดีว่า เศรษฐกิจพอเพียงมิได้มุ่งแต่ทางการปฏิบัติ หากกินความถึงพฤติกรรมของคน ให้คนรู้จักพอด้วย คนไทยต้องเข้าใจ เห็นด้วย ยอมรับ และน้อมนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง จึงจะได้ชื่อว่า มีคุณค่า คือ เป็นคนไทยที่รู้จักพอ

หอการค้าไทย เป็นอีกสถาบันหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรากำลังพูดถึง หอการค้าไทย มีภารกิจหลัก คือ การประสานงานกับฝ่ายต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และภาคที่ไม่ใช่รัฐ เพื่อให้ นักธุรกิจไทยได้มีความสะดวก มีความเป็นธรรม มีความเรียบร้อย มีความถูกต้องในการดำเนินธุรกิจ และยังมีบทบาทในการสนับสนุน และส่งเสริมสินค้าไทย นับเป็นสถาบันที่ดี ที่มีคุณค่าแห่งความเป็นไทยที่ควรยกย่องสถาบันหนึ่ง

เครือข่ายวิทยุโทรทัศน์ กลุ่มบริษัทในเครือสหพัฒนพิบูลย์ จำกัด (มหาชน) บริษัทเปียร์ไทย ๑๙๙๑ จำกัด (มหาชน) และธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ทั้ง ๔ สถาบันนี้ ล้วนแต่มีบทบาทสำคัญในการแสดงออกซึ่งคุณค่าของความเป็นไทย และคุณค่าของความเป็นคนไทย ด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนธุรกิจไทยสินค้าไทย และวัฒนธรรมไทย อย่างจริงจังตลอดมา จึงขอบันทึกไว้ให้ประจักษ์ ณ ที่นี้

มูลนิธิรัฐบุรุษ ก็เป็นสถาบันหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับคุณค่าของความเป็นไทย และคุณค่าของความเป็นคนไทย มูลนิธิรัฐบุรุษ ยึดเอาคำว่า “**ซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ และจงรักภักดี**” เป็นที่ตั้งเป็นอุดมการณ์ในการปฏิบัติภาระหน้าที่อันแสดงถึงความมุ่งมั่นและเพียรพยายาม ในอันที่จะส่งเสริมคุณค่าของความเป็นไทย และคุณค่าของความเป็นคนไทยโดยตรง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ให้คำนิยาม คำว่า **ขนบธรรมเนียม** คือ แบบอย่างทีนิยมกันมา และ **ประเพณี** คือ สิ่งทีนิยมถือประพฤติปฏิบัติสืบทอดกันมาจนเป็นแบบแผน ขนบธรรมเนียมประเพณีไทยถือกำเนิดและอนุรักษ์สืบทอดมากันหลายร้อยปีแล้ว จนถึงปัจจุบันนี้ คนไทยก็ยังดำรงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีไว้ และถือประพฤติปฏิบัติกันอย่างสม่ำเสมอ เด็กยังเคารพผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ยังเมตตาเด็ก ยังปกป้องเด็ก ยังเอื้ออาหารต่อเด็ก คนไทยยังยึดมั่นและถือปฏิบัติประเพณีสงกรานต์ โดยสม่ำเสมอ คนไทยยังยึดถือเอาการไหว้เป็นท่าแสดงการคารวะประจำชาติของเรา และไหว้ได้สวยงาม น่ารัก ทุกเพศทุกวัย คนรุ่นใหม่และวัยรุ่น อาจจะมึกริยาท่าทางในการเข้าหาผู้ใหญ่หรือการแสดงออกในวงสังคมที่ผิดแผกแตกต่างไปบ้าง ผู้ใหญ่ก็ควรจะเข้าใจในส่วนนี้ แต่ตราบดีที่คนรุ่นใหม่และวัยรุ่น ยังมีความสำนึกถึงคุณค่าแห่งความเป็นคนไทยอยู่อย่างถูกต้อง ก็ไม่น่าจะมีปัญหา

มีเรื่องที่น่าเป็นห่วง น่าคิดพิจารณา ก็คือ การรับเอาการปฏิบัติของตะวันตกมาใช้ และพยายามทำให้ดูเหมือนเป็นเรื่องของคนไทย เช่น การจับมือ เป็นต้น การจับมือมิใช่ประเพณีไทย เมื่อคนไทยพบกันก็จะไหว้กัน เมื่อรับรางวัลหรือสิ่งของจากผู้ใหญ่ก็จะไหว้ผู้ให้ ฉะนั้น จึงต้องเข้าใจว่า ถ้าเป็นสากลต้องใช้การจับมือ แต่ถ้าเป็นสังคมไทยก็ต้องไหว้ ที่จริงการจับมือมิใช่สิ่งเสียหาย เพียงแต่มิได้เป็นประเพณีไทยของเราเท่านั้น

การนั่งไขว่ห้าง ก็มีใช้ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย

วันวาเลนไทน์ ก็มีใช้ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย แต่เราก็เฉลิมฉลองกันใหญ่โต เป็นที่สนุกสนาน ภาคีรัฐ (เช่น เขตบางรัก) ก็พลอยผสมโรงด้วย วันวาเลนไทน์มีดีอยู่อย่าง คือ ผู้ผลิต ผู้ขายดอกกุหลาบ ทำเงินได้มากโขอยู่ ที่จริงถ้าคนไทย สังคมไทย ประสงค์จะมี **วันแห่งความรัก** ก็น่าจะคิดและกำหนดกันเอง เช่นเดียวกับที่เราคิดและกำหนด วันพ่อและวันแม่ ของเราเอง เมื่อถึงวันนั้น จะเฉลิมฉลองกันก็จะมีคามหมาย มีคุณค่าของความเป็นไทยมากกว่าวันวาเลนไทน์มาก (ดอกกุหลาบก็ขายดีเหมือนเดิม)

ชาวคริสต์เขาไปโบสถ์กันในวันอาทิตย์เสมอ ชาวพุทธไม่ได้ไปวัดกัน

ชาวตะวันตกเขามีวินัยในการใช้รถใช้ถนน คนไทยไม่ค่อยเอาอย่าง

สิ่งต่างๆ เหล่านี้ เป็นเรื่องน่าสนใจ น่าไตร่ตรองกันให้ถ่องแท้ เพื่อที่จะได้คำตอบว่า เราจะรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีไทยไว้อย่างไร เราควรจะเลือกรับประเพณีของชาติอื่นอย่างไร จึงจะไม่กระทบกับคุณค่าของความเป็นไทย และคุณค่าของความเป็นคนไทย ประเพณีตะวันตกมิใช่ไม่ดี เรามีหลายอย่าง น่าเรียนรู้ น่าสนใจ สำคัญอยู่ที่การเลือกนำมาใช้ การยอมรับ ที่เราจะต้องทำด้วยความระมัดระวังและรอบคอบ

มีอีกเรื่องหนึ่ง จะถือว่าเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีไม่ได้ แต่เป็นความเชื่อที่ฝังอยู่ในใจของคน โดยเฉพาะในกลุ่มคนจนและคนชนบท คนกลุ่มนี้จะเชื่อในผีนางไม้ ฝ้าแต่ไหว้ตันโพธิ์ ชูต้นไม้ให้เป็นตัวเลข บางท่าน อาจจะถือว่าเรื่องเล็กน้อยไม่น่าสนใจ ตัวผมเองเห็นว่าเรื่องนี้ น่าจะมีความสำคัญที่พวกเราต้องให้ความสนใจ และชี้แจงทำความเข้าใจกับคนจนและคนชนบท ว่าความเชื่อเหล่านั้นเป็นความเชื่อที่ไม่มีเหตุผล ไม่มีประโยชน์ และเป็นจริงไม่ได้ ที่เราควรตระหนัก ก็คือ เงิน ๕ บาท ๑๐ บาท เป็นเงินที่มีค่าและสำคัญมากสำหรับคนจน ถ้าเขายังจนลงอีก เขาก็จะลำบากเดือดร้อน แล้วก็เป็นการของรัฐบาลที่จะต้องเข้าไปช่วยเหลือดูแล การช่วยเหลือดูแลก็ต้องใช้เงิน ใช้เวลา และใช้คน แล้วในที่สุด คุณค่าของความเป็นคนไทยของคนกลุ่มนั้นก็หายไป ที่แปลกเราท่านคงได้รู้ได้เห็นว่ามีผู้ใหญ่ในบ้านเมืองของเรา **บางคน**ยังติดอยู่กับพฤติกรรมทำนองนี้ก็มี น่าเวทนา

คำว่า **ศิลปะ** พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ นิยามว่า ฝีมือ ฝีมือทางการช่าง การแสดงออกซึ่งอารมณ์สะท้อนใจให้ประจักษ์เห็น เช่นวิจิตรศิลป์ พวกเราทั้งหลายประจักษ์เห็นและรู้ อยู่ แก่ใจเสมอว่า ฝีมือคนไทยนั้นยอดเยี่ยมเพียงใด ฝีมือในการแกะสลักผลไม้ ฝีมือทำกับข้าว ฝีมือตกแต่งบ้าน เหล่านี้เป็นเลิศทั้งสิ้น ยิ่งการแสดงออกซึ่งอารมณ์สะท้อนใจ ไม่ว่าจะอารมณ์รัก อารมณ์ศोक อารมณ์ดีใจ อารมณ์ เสียใจ น้อยใจ คนไทยมีฝีมือที่ไม่แพ้ชาติใดในโลก (อันแสนจะวุ่นวาย) นี้ บทกลอนของเราไพเราะเพราะพริ้ง การแสดงโขนของเรางดงาม การแสดงโนราและร้องเงี้ยวของพี่น้องชาวใต้ การแสดงเซิ้งของพี่น้องชาวอีสาน การแสดงฟ้อนเล็บของพี่น้องชาวเหนือ คือสิ่งบ่งบอกความงดงามละเมียดละไมของศิลปะไทย ล้วนแต่เป็นคุณค่า ของความเป็นไทย คุณค่าของความเป็นคนไทย จึงเป็นหน้าที่ของพวกเราที่ยังมีชีวิตอยู่จะต้องหวงแหนและรักษาไว้

คำว่า **วัฒนธรรม** พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ นิยามว่า สิ่งที่ทำให้เจริญ งอกงามแก่หมู่คณะ วิถีชีวิตของหมู่คณะ ในพระราชบัญญัติวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๔๘๕ หมายถึง ลักษณะที่ แสดงออกถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียว ความก้าวหน้าของชาติ และศีลธรรม อันดีของประชาชน ทางวิทยาการ หมายถึง พฤติกรรมและสิ่งที่คนในหมู่ ผลิตสร้างขึ้นด้วยการเรียนรู้จากกันและกัน และร่วมใช้ในหมู่พวกของตน

ผู้มีเกียรติครับ ผมขอนำเข้าสู่วงที่สำคัษช่วงหนึ่งของการพูดในวันนี้

ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมของไทยเรานั้น มีที่มาที่ไป มีต้นกำเนิด และมีความเกี่ยวพันต่อเนื่องซึ่งกันและกันมากจนแทบจะแยกออกจากกันให้ชัดเจนไม่ได้ เวลาเราเอ่ยอ้างถึง คำเหล่านั้น เรามักจะพูดปนๆ กันไป ยิ่งคำว่า วัฒนธรรม ยิ่งมีทั้งความหมายรวมและความหมายหลากหลาย แต่ทุกคนก็เข้าใจได้ การใช้คำว่าวัฒนธรรมจึงแพร่หลายกว่าคำอื่นๆ และเน้นคำว่าวัฒนธรรม มากกว่าคำอื่นๆ

เราได้ทราบค่านิยามของวัฒนธรรมอย่างเป็นทางการแล้ว แต่สิ่งที่ในพจนานุกรมมิได้เอ่ยถึง คือ วัฒนธรรมเป็นสมบัติอันล้ำค่าของเรา เป็นสมบัติเก่าแก่ที่บรรพบุรุษของเราได้คิด ได้สร้างสรรค์ ได้ดำรงรักษา และสืบสานต่อกันมาจนถึงยุคสมัยของเรา เป็นมรดกตกทอดมาถึงเรา วัฒนธรรมมีความหมาย และมีความสำคัญยิ่ง ต่อเรา เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเรา ชาติของเราดำรงเอกลักษณ์ความเป็นไทยไว้ได้ ก็เพราะเรามีวัฒนธรรม เพราะฉะนั้น จึงเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน ไม่ว่าจะเชื้อชาติใด นับถือศาสนาใด ต้องมีความสำนึกในคุณค่า ของวัฒนธรรม รักและหวงแหนวัฒนธรรม และรู้แจ้งประจักษ์ว่า **“การรักษาวัฒนธรรม คือ การรักษาชาติ”**

ภาษาไทย เป็นวัฒนธรรมไทยอย่างหนึ่ง นักภาษาศาสตร์ประมาณว่าในโลกนี้มีภาษาที่ใช้พูดกัน ประมาณ ๓๐๐๐ ภาษา แต่ไม่ถึงร้อยภาษาที่มีภาษาเขียนของตนเอง ภาษาไทยเป็นหนึ่งในไม่ถึงร้อยภาษานั้น ภาษาไทยเป็นภาษาที่ไพเราะ ตัวอักษรไทยมีอายุกว่า ๗๐๐ ปี มีพยัญชนะ มีสระ มีวรรณยุกต์ผันได้ถึง ๕ เสียง แยกเสียงได้ชัดเจนและไพเราะ มีเลขไทยสวยงาม แต่ไม่ค่อยมีคนนิยมใช้ ทั้งๆ ที่ทางราชการแนะนำเชิงบังคับ แปลกแต่จริง ประเทศที่พัฒนาแล้วบางประเทศ เช่น ประเทศออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ ไม่มีภาษาของตนเอง

พวกเราทั้งหลาย คงจะได้ยินเสมอ คนไทยหลายคนทีเดียวที่นิยมพูดภาษาไทยปนกับภาษาอังกฤษ ฟังธรรมดาที่ดูไม่น่าจะมีปัญหาใดๆ จริงๆ แล้ว แม้ผู้พูดจะเป็นคนเก่งทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ แต่ถ้าผู้ฟัง ไม่ถนัดภาษาอังกฤษ ก็ยากที่จะเข้าใจได้ ฉะนั้น เรื่องนี้จึงควรที่จะใช้ความระมัดระวังในการสื่อสารระหว่างกัน มิฉะนั้น จะทำให้เกิดปัญหาได้

เป็นที่น่ายินดีที่ในขณะนี้ การออกเสียงตัว ร. เรือ และ ล. ลิง ได้พัฒนาไปมาก ทุกคนไม่ว่า รุ่นเก่ารุ่นใหม่ ได้แสดงออกถึงความพยายามที่จะปรับปรุงแก้ไขเพื่อความถูกต้องในการออกเสียง

ภาษาถิ่น ก็เป็นวัฒนธรรม และน่าสนใจมาก การเรียนรู้ภาษาถิ่นเป็นการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ส่วนหนึ่งของภาคนั้น เพราะภาษาถิ่นจะบ่งบอกกำเนิด ลักษณะนิสัย ประเพณี ของภาคนั้นๆ คนภาคนั้นๆ และคนไทยทั้งมวล จึงจำต้องเข้าใจความสำคัญของภาษาถิ่น และช่วยกันดำรง รักษา และสืบสานภาษาถิ่นไว้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงสนพระราชหฤทัยและทรงห่วงใยภาษาไทยมาก และทรงเป็นผู้นำในการใช้ภาษามาโดยตลอด เราจะสังเกตได้ว่าในการพระราชทานพระบรมราโชวาทหรือมีพระราชดำรัส จะทรงออกเสียงชัดเจนและถูกต้องที่สุด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับความสำคัญในการใช้ภาษาสื่อความหมายกัน มีความตอนหนึ่งว่า “วิธีที่จะนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ต้องอาศัยสิ่งสำคัญอย่างหนึ่ง คือ ภาษา การได้มาซึ่งความรู้ต้องใช้ภาษา การนำความรู้ไปใช้ก็ต้องใช้ภาษาอีก เช่น เมื่อจะให้ปฏิบัติการใดก็ต้องออกคำสั่งเป็นต้น ในปัจจุบันปรากฏว่า ได้มีการใช้ภาษาฟุ่มเฟือยและไม่ตรงตามความหมายแท้จริงอยู่เนืองๆ ทั้งการออกเสียงไม่ถูกต้องตามอักขระวิธี ถ้าปล่อยให้เป็นดังนี้ ภาษาของเรา มีแต่ทรุดโทรมชาติไทยเรามีภาษาของเราใช้เอง เป็นสิ่งอันประเสริฐสุดอยู่แล้ว เป็นมรดกอันมีค่า ตกทอดมาถึงเรา ทุกคนจึงมีหน้าที่รักษาไว้” ผมขออัญเชิญพระราชดำรัสมาอบแต่พวกเราทุกคน

การดำเนินชีวิตตามวิถีไทย นับเป็นคุณค่าของความเป็นไทย และคุณค่าของความเป็นคนไทย ที่ควรแก่การอนุรักษ์ สถาบันครอบครัวของไทยที่อยู่ร่วมกัน ทั้งปู่ย่า ตายาย พ่อแม่ ลูก หลานเหลน เป็นลักษณะของไทยโดยแท้ ครอบครัวไทยสร้างความรัก ความอบอุ่น ความเอื้ออาทร ความรักความเคารพต่อกันในหมู่ญาติพี่น้อง เป็นวัฒนธรรมอีกแขนงหนึ่งของไทย การดำเนินชีวิตแบบไทยแตกต่างกับการดำเนินชีวิตแบบชาวตะวันตกโดยสิ้นเชิง อย่างไรก็ตาม กระแสโลกาภิวัตน์ที่กำลังเข้ามา อาจจะทำให้วิถีชีวิตของคนไทยเปลี่ยนแปลงไปในหลายเรื่อง เช่น ในเรื่องการแต่งกาย การกิน การพักผ่อน การเที่ยวเตร่ การแสดงออก ฯลฯ โดยเฉพาะในการใช้ชีวิตของคนรุ่นใหม่ ฉะนั้น ในเรื่องนี้ จึงเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกวัยที่จะคิดไตร่ตรองในการที่จะรับวิถีชีวิตของชาวตะวันตกมาใช้กับวิถีชีวิตของเราว่าควรจะมีเพียงใด เรื่องจะรับมากรับน้อย จะคิดแต่เพียงว่าตนเองรับได้หรือไม่เท่านั้น ไม่ได้จำเป็นต้องคิดไกลไปถึงว่าสังคมรับได้หรือไม่ และจะขัดกับขนบธรรมเนียมประเพณีไทยมากน้อยเพียงใดด้วย พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และเพื่อนๆ จึงมีส่วนสำคัญในเรื่องนี้

ขอแยกเรื่องการแต่งกายแบบไทยมาพูดต่างหากโดยเฉพาะ สักเล็กน้อย เรามีชุดประจำชาติ ทั้งผู้หญิงผู้ชาย บางที เราเรียกชุดของผู้ชายว่า ชุดพระราชทาน ขณะนี้เราจะไม่ค่อยเห็นผู้ชายแต่งชุดไทยกันสักเท่าใด แม้ในวงราชการเอง ไม่ทราบสาเหตุ การแต่งกายชุดประจำชาติมิได้หมายความว่า ต้องแต่งทุกวัน แต่ควรที่จะแต่งในโอกาสและกาละที่สมควร ที่จะแสดงออกถึงความเป็นไทยและความเป็นคนไทย เรื่องนี้เห็นที่รัฐบาลจะต้องเป็นผู้นำ ผมเองก็ได้แต่รอคอย หวังว่าสักวันหนึ่งคงจะได้เห็น

เป็นที่น่าสังเกตและน่าใคร่ครวญอย่างยิ่งว่า อาหารของชาวตะวันตกที่ประกอบด้วยเนื้อ (เลวๆ) ไข่กรอก ขนมปัง เป็นที่นิยมมานานในหมู่วัยรุ่นและคนรุ่นใหม่ จนแทบจะลืมข้าวราดแกง ก๋วยเตี๋ยว บะหมี่ เรื่องนี้ผู้บริโภค นักโภชนาการ และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย น่าจะคิดคำนวณและชี้แจงได้ว่า อาหารประเภทนั้นมีคุณค่าอาหารอย่างไร ราคาเป็นอย่างไร เมื่อเปรียบเทียบกับอาหารไทย ควรสนับสนุนหรือควรลด ละ เลิก เสียเพื่อดำรงไว้ซึ่งคุณค่าของความเป็นไทย และคุณค่าของความเป็นคนไทย บางครั้ง ความต้องการที่จะแสดงออกถึงความทันสมัย (ไม่เชย) ความหรูหรา ความเป็นผู้ดี มีฐานะ มีรสนิยมสูง ทำให้วัฒนธรรมในการกินของเราเพี้ยน บิดเบี้ยวไป บางที มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจครอบครัว และส่วนรวมด้วย

มีคำถามที่น่าสนใจมาก ดังนี้ นิยมไทย นิยมความเป็นไทย มีหลายแบบใช้หรือไม่ ผู้สูงอายุ นิยมไทย นิยมความเป็นไทยแบบโบราณ แบบอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย แบบหนึ่ง คนวัยทำงาน คนรุ่นใหม่ วัยรุ่น วัยเรียน นิยมไทย นิยมความเป็นไทยแบบปรับตัวให้สอดคล้องหรือสอดคล้องประสานกับโลกาภิวัตน์เป็นอีกแบบหนึ่ง คำตอบของผม นิยมไทย นิยมความเป็นไทย มีแบบเดียว คือ แบบที่สามารถดำรงคุณค่าของความเป็นไทยคุณค่าของความเป็นคนไทยไว้ให้ได้ กล่าวอีกอย่างหนึ่ง แบบมีความสำคัญน้อยกว่าคุณค่า คุณค่าคือหลัก

แบบเป็นเพียงส่วนประกอบเพื่อนำไปสู่คุณค่า หลักต้องมั่นคง แบบยอมยืดหยุ่นได้ คนไทยทุกคนต้องเข้าใจ ทิศทางเดินนี้อย่างแจ่มแจ้ง ชัดเจน

การธำรงรักษาคุณค่าของความเป็นไทยและคุณค่าของความเป็นคนไทยจำต้องมีความยั่งยืน ไม่ทำแล้วหยุด หยุดแล้วทำ หรือพอใจก็ทำ ไม่พอใจก็หยุด นึกสนุกก็ทำ เบื่อก็หยุด พฤติกรรมอย่างนั้น จะมีความยั่งยืนไม่ได้ ความยั่งยืนเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เป็นตัวกำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลว ความยั่งยืน จะเกิดขึ้นได้ เมื่อ

๑. มีความต่อเนื่องและความสม่ำเสมอในการปฏิบัติ การส่งเสริมให้ใช้สินค้าไทยก็ดี การให้ความเข้าใจในการรักษา สืบสานวัฒนธรรมไทยก็ดี เหล่านี้ต้องทำโดยสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ภาคเอกชน ภาคธุรกิจ ภาคประชาชน จะต้องเป็นแนวทาง ต้องเป็นผู้นำ โดยมีองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรการกีฬา การโภชนาการ สมาคมภาษาและวัฒนธรรม สมาคมนิยมไทย ฯลฯ เป็นผู้รับไปผลักดันปฏิบัติให้เกิด **“นิยมไทย ได้ทุกเดือน”** ภาครัฐต้องเอาใจใส่ ดูแล และให้การสนับสนุน

๒. มีการปฏิบัติเป็นตัวอย่าง ผู้ใหญ่ในชาติบ้านเมือง ผู้ใหญ่ในวงธุรกิจ ผู้นำนักศึกษา ผู้นำทางศาสนา ผู้นำเยาวชน ผู้นำท้องถิ่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง และครูบาอาจารย์ ฯลฯ ต้องประพฤติปฏิบัติ เป็นแม่แบบ เป็นตัวอย่าง ในทุกเรื่องที่ได้พูดกันมาแล้ว ตามกาลและโอกาสต่าง ๆ ด้วยความภาคภูมิใจ ด้วยความเต็มใจ มิใช่เพื่อให้รอดพ้นจากการตำหนิ

๓. มีความสำนึก คือมีความเข้าใจชัดเจนว่า **การรักษาวัฒนธรรม คือ การรักษาชาติ** มีความรู้สึกชัดเจนว่า **คุณค่าแห่งความเป็นไทย คุณค่าแห่งความเป็นคนไทย คือปัจจัยสำคัญยิ่งที่จะดำรงความเป็นชาติ ดำรงความมั่นคงของชาติ ดำรงความเป็นไทยที่สมบูรณ์** จิตสำนึกมีอยู่ในตัวคนทุกคน มากน้อยแล้วแต่ความมีกิเลสในตัวคนนั้น ใครมีกิเลสมาก มีความเห็นแก่ตัวมาก มีความรักชาติบ้านเมืองน้อย รักคนไทยกันเองน้อย จิตสำนึกก็ต่ำ ถ้าในทางตรงกันข้ามจิตสำนึกก็สูง อนึ่ง **ความรักเป็นที่มาสำคัญของจิตสำนึก** ความรักเป็นสิ่งจูงใจอันยิ่งใหญ่ที่จะให้คนมีจิตสำนึกสูงหรือต่ำ สามิรักภรรยา ภรรยารักสามี ย่อมปรารถนาที่จะให้ ความสุข ความอบอุ่น เอื้ออาทรต่อกัน บิดามารดารักบุตร บุตรรักบิดามารดา ก็ทำนองเดียวกัน เรารักสถาบัน รักสังคมไทย รักชาติไทย เราจะทุ่มเทให้กับสถาบัน กับสังคม และกับชาติ จิตสำนึกจึงเกิดมาจากความรัก ความปรารถนาดี **เป็นคนไทย ไม่รักชาติไทย ก็ป่วยการ**

๔. มีความเชื่อถือและยึดมั่นว่า “เกิดมาต้องตอบแทนบุญคุณแผ่นดิน” วลีนี้เข้าใจง่าย แต่ปฏิบัติไม่ง่าย แผ่นดินไทย คือที่เกิด ที่อาศัย และที่ตาย (อาจจะไม่ทุกคน) ของเรา ไม่มีแผ่นดินนี้เราก็ไม่มีที่อยู่ เราไม่อยู่ในแผ่นดินนี้ก็ต้องไปอยู่ที่อื่น เขาจะให้เราอยู่หรือไม่ ก็ยังเป็นคำถาม อยู่เป็นสุขสบายหรือไม่ ก็เป็นคำถาม การตอบแทนบุญคุณแผ่นดินทำได้มากมายหลายวิธี **ประพฤติตนเป็นคนดี คือคำตอบที่ดีที่สุด คนดีเท่านั้นที่จะสำนึกถึงการตอบแทนบุญคุณของแผ่นดิน** ฉะนั้น คุณค่าของความเป็นไทย คุณค่าของความเป็นคนไทย ส่วนหนึ่งที่สำคัญยิ่งคือการตอบแทนบุญคุณแผ่นดิน

ผู้มีเกียรติ ครับ

เรามาดูถึงฉากสุดท้าย หวังว่า คนไทยพอจะเข้าใจแล้วว่า คุณค่าของความเป็นไทย คุณค่าของความเป็นคนไทย คืออะไร อยู่ตรงไหน มีความหมาย มีความสำคัญต่อคนไทย ต่อวิถีชีวิตของเราอย่างไร ทำไมจึงต้องธำรงรักษา ถ้าไม่ธำรงรักษาจะเกิดความเสียหายอย่างไร

สิ่งสำคัญมาก ๓ ประการต่อไปนี้ คือสิ่งที่รรโลงคุณค่าของความเป็นไทย คุณค่าของความเป็นคนไทย

๑. ชาติของเรามี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นประมุข พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ทรงเป็นทุกอย่างของคนไทย เป็นพ่อ เป็นครู เป็นผู้ปกครอง

เป็นผู้ห่วงใย เป็นผู้ช่วยเหลือ เป็นศูนย์แห่งการรู้จักสามัคคี เป็นแบบอย่าง ฯลฯ คนไทยโชคดีที่สุดที่มีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

๒. **ชาติของเรามีเสรีภาพมาโดยตลอด** ไม่เคยเป็นเมืองขึ้น แผ่นดินไทยเป็นบ้านเกิดเมืองนอน แผ่นดินไทยเป็นที่รวมแห่งความเป็นไทย ไม่ว่าเชื้อชาติศาสนาใด แผ่นดินไทยเป็นแหล่งทำมาหาเลี้ยงชีพ มีความสวยงาม น่าอยู่ น่าอาศัย

๓. **ชาติของเรามีประวัติศาสตร์ที่เป็นทั้งบทเรียนและเป็นความภาคภูมิใจ** ชาติของเรา เก่าแก่ มีขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรม มีภาษาของเราเอง มีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว คนไทยมีความรักสามัคคี รู้รักสามัคคี ประองดอง ไม่แตกแยก ไม่แบ่งแยก อยู่รวมกันอย่างสงบและมีความสุข

ผู้มีเกียรติ ครับ

ถึงตรงนี้แล้ว ผมมั่นใจอย่างยิ่งว่า คนไทยน่าจะรู้คุณค่าของความเป็นไทย รู้คุณค่าของความเป็นคนไทย มีจิตสำนึกของความเป็นคนไทย รักชาติไทย ปรารถนาที่จะตอบแทนบุญคุณแผ่นดิน โดยทั่วกัน

แต่ถ้าปาฐกถาของผมไม่ได้ทำให้ความเป็นไทย ความเป็นคนไทยมีคุณค่า ผมก็ขอโทษ และกล่าวคำว่า เสียใจ

การบรรยายสิ้นสุดแล้ว ขอขอบคุณ
